

4. Сидоренко В. Д. Сучасне мистецтво : наук. зб. / В. Д. Сидоренко, О. О. Авраменко, І. Д. Безгін. - Харків: Акта, 2004. — Вип. І. - 288 с. : іл.
5. Хомич Л. Роль мистецтва в професійно – педагогічній підготовці вчителя / Л.Хомич // Мистецтво і освіта. – 1998. - №3. – С.51.
6. Шевченко Г. П. Взаємодія мистецтв в естетичному вихованні підлітків / Г. П. Шевченко. – К. : Знання, 1981. – 48 с.

АННОТАЦИЯ

ЭСТЕТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА

В статье выясняются особенности эстетического воспитания в процессе изучения изобразительного искусства в профессиональной подготовке студентов вузов направления подготовки «Начальное образование».

Ключевые слова: эстетическое, художественное воспитание, изобразительное искусство, живопись, графика, скульптура, архитектура, восприятия, практическая (творческая) художественная деятельность.

THE SUMMARY

AESTHETIC EDUCATION OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN THE STUDY FINE ARTS

The paper investigates the features of aesthetic education in the study of fine arts in the training of university students towards training "Primary education".

Key words: aesthetic, art education, art, painting, drawing, sculpture, architecture, perception, practical (creative) art activity.

УДК 372.851:373

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

ЛІБА О.М.

Мукачівський державний університет

У статті розглянуто проблему формування математичної компетентності учнів у процесі вивчення предметів математичного циклу, обґрунтовано її функції, зміст, структуру.

Ключові слова: математична компетентність, навчально-пізнавальна діяльність, активізація, мотивація.

Постановка проблеми. Проблемі трактування поняття сутності "компетентність" присвячено багато робіт вітчизняних та зарубіжних вчених (Н.М.Бібік, С.П.Бондар, В.В.Гузєєв, А.М.Дахін, І.Г.Єрмаков, А.А.Марков, О.В.Овчарук, Г.Скоробогатова, А.В.Хуторської, С.Є.Шишов, Дж.Равен та інші). Метою представленої статті визначаємо з'ясування місця розвитку математичної компетентності, розгляд етапності формування математично-технологічних умінь у процесі навчання. Сформованість математично-технологічних умінь розглядаємо як передумову розвитку інформаційної компетентності школярів.

Аналіз актуальних досліджень. Формування математичної компетентності майбутнього спеціаліста розглянуто в працях С.А. Ракова, Л.І. Зайцевої, В.В. Поладової та ін. Особливе значення для обґрунтування теоретичних аспектів сучасної професійної математичної підготовки мають праці Г.П. Бєвза, М.І. Бурди, М.І. Шкіля, Н.М. Шунди

та ін. Питання, розглянуті у даних наукових працях, стосуються проблеми формування професійно-математичної компетентності фахівців різного профілю у ВНЗ. А ось проблема формування математичної компетентності студентів гуманітарно-педагогічного коледжу у процесі вивчення математики, ще не стала в українській педагогічній науці предметом спеціальних досліджень. Актуальна проблема реалізації компетентнісного підходу при вивченні різних розділів математики нині лише починає розглядатися.

Метою статті є визначення поняття "математична компетентність", класифікація професійних компетентностей, характеристика професійно-діяльнісного, комунікативного та особистісного компонентів професійної компетентності й виокремлення шляхів їх формування.

Виклад основного матеріалу. У структурі системи формування компетентності запропоновано такий логічно пов'язаний ланцюжок поступового формування якостей особистості: [знання-вміння-навички] + [мотивація] + [система цінностей] + [досвід власної діяльності] → [здатність(потенціал)] → [компетентність (активна функціональність)].

Формування компетентностей учнів зумовлене не тільки реалізацією відповідного оновленого змісту освіти, але й адекватних методів та технологій навчання.

Продуктивне навчання забезпечує засвоєння знань та умінь, володіючи якими випускник школи знаходить підґрунтя для свого подальшого життя. Продуктом школи є людина, особистість, тому підлягають реалізації такі задачі:

- створення умов для розвитку та самореалізації учнів;
- задоволення запитів та потреб школяра;
- засвоєння продуктивних знань, умінь;
- розвиток потреби поповнювати знання протягом усього життя;
- виховання для життя в цивілізованому громадянському суспільстві.

Для розв'язання цих задач вчитель має керуватися такими правилами, незалежно від стажу роботи, категорії, технології, яку він використовує:

- головним є не предмет, який вивчається, а особистість, яку ви формуєте;
- не предмет формує особистість, а вчитель, здійснюючи вплив у процесі викладання пов'язаною з вивченням предмета;
- необхідно приділяти значну увагу на виховання активності;
- у процесі навчально-виховної діяльності потрібно створювати такі ситуації, які вимагають виявлення та пояснення розбіжностей між фактами, що спостерігаються, та наявним знанням;
- у роботі з учням необхідно застосовувати продуктивні методи навчально-пізнавальної діяльності, навчати їх вчитися.
- привчати учнів думати та діяти самостійно, поступово відходячи від механічних переказів, дослівного відтворення;
- формування творчого мислення варто розвивати всебічним аналізом проблеми, розв'язуванням пізнавальних задач;
- у процесі навчання обов'язково враховувати індивідуальні особливості кожного учня, об'єднуйте в диференційовані підгрупи учнів з однаковим рівнем.
- вивчати і враховувати життєвий досвід учнів, їх інтереси, особливості розвитку.

Вчитель повинен пам'ятати ці правила, слідувати їм, керуватися ними буде дієвою умовою, яка здатна полегшити учителю досягнення провідної найважливішої мети - формування та розвитку особистості.

Реформування системи освіти в Україні набуло нині глобального характеру. Ми є свідками і учасниками процесів, котрі безпосередньо пов'язані з реформуванням

змісту освіти - затвердження Державних стандартів початкової освіти та базової середньої освіти. Але чи не найяскравіший приклад оновлення ми спостерігаємо у реаліях реформування системи оцінювання.

Результатами навчання в цій системі визнаються рівень навчальних досягнень та компетенції учнів. "Компетенції є інтегрованим результатом навчальної діяльності учнів...". Чим обумовлена перспективність такого результату? "Визначення навчальних досягнень учнів є особливо важливим з огляду на те, що навчальна діяльність у кінцевому підсумку повинна не просто дати людині суму знань, умінь та навичок, а сформувати її компетенції".

У вітчизняній педагогічній літературі уживаються і поняття "компетенція" ("компетенції", "групи компетенцій"), і поняття "компетентність" ("групи компетентностей"). Тлумачний словник подає вельми схожі трактування цих загальних понять.

Компетенція:

- добра обізнаність із чим-небудь;
- коло повноважень якої-небудь організації, установи чи особи.

Компетентний:

- який має достатні знання в якій-небудь галузі, який з чим-небудь;
- добре обізнаний, тямущий; який ґрунтується на знанні, кваліфікований;
- який має певні повноваження, повноправний, повновладний.

Поняття "компетенція" традиційно вживається у значенні "коло повноважень", "компетентність" же пов'язується з обізнаністю, авторитетністю, кваліфікованістю. Тому доцільно в педагогічному сенсі користуватися саме терміном "компетентність".

Компетенція - це сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), які є заданими до відповідного кола предметів і процесів та необхідними для якісної продуктивної дії по відношенню до них.

Компетентність - це володіння людиною відповідною компетенцією, що містить її особистісне ставлення до предмета діяльності.

Освітня компетенція як рівень розвитку особистості учня пов'язана з якісним опануванням змісту освіти.

Освітня компетентність - це здатність учня здійснювати складні культуровідповідні види діяльності.

Отже, освітня компетентність – це особистісна якість, що вже склалася.

Компетентний спеціаліст, компетентна людина - це дуже гідна перспектива.

Які основні складові компетентності?

По-перше, знання, але не просто інформація, а швидко змінювана, динамічна, різноманітна, яку треба вміти знайти, відсіяти від непотрібної, перевести у досвід власної діяльності.

По-друге, уміння використовувати це знання у конкретній ситуації; розуміння, яким чином добути це знання, для якого знання який метод потрібний.

По-третє, адекватне оцінювання - себе, світу, свого місця в світі, конкретного знання, необхідності чи зайвості його для своєї діяльності, а також методу його здобування чи використання.

Компетентність = мобільність знань + гнучкість методу + критичність мислення

Безумовно, людина, яка уособлює в собі такі якості, буде вельми компетентним спеціалістом.

Формування компетентностей учнів зумовлене не тільки реалізацією відповідного оновлення змісту освіти, а й адекватних методів та технологій навчання. Але зміст та методика викладання будь-якого предмета мають певні специфічні риси стосовно формування компетентностей учнів.

Ось характеристика предметного арсеналу щодо формування компетентностей у процесі вивчення математики.

Соціальна компетентність.

- Вибір учителем завдань, які передбачають для учнів самостійний пошук розв'язку.
- Надання учням можливості обрання варіанту завдання чи шляху розв'язання задач.
- Використання самооцінки та взаємооцінки учнів.
- Розв'язування задач різними способами та визначення раціонального шляху розв'язування.
- Залучення дітей до роботи в групах. Обов'язкова умова - врахування індивідуальних можливостей школярів. Завдання мають бути якщо не індивідуальними, то хоча б різнорівневими.
- Надання учням можливості виявлення ініціативи.
- Практикування доручень учням (наприклад: „ відповідальний за наочність ”, „ консультант ” тощо .
- Планування виховних заходів та заходів предметних тижнів, у яких передбачається самостійна активна діяльність учнів .
- Залучення дітей до самоврядування.

Полікультурна компетентність.

- Використання інформації з історії математичних відкриттів.
- Використання художньої літератури в процесі викладання математики.
- Розв'язання задач історико-культурного змісту.
- Розв'язання задач екологічного змісту .
- Характеристика внеску в науку вчених різних національностей.
- Наголошення на внеску в розвиток науки українських математиків.
- Виховання учнів на прикладі життєвого та творчого шляху видатних математиків.

Комунікативна компетентність.

- Стимулювання вміння учнів висловлювати власну точку зору.
- Сприяння удосконаленню вмінь вести навчальний діалог.
- Використання усних та письмових рецензій на відповідь, доповнень та зауважень до неї .
- Удосконалення вмінь дітей формулювати цілі власної діяльності та робити висновки за її результатами.
- Застосування взаємоопитування та взаємоперевірки з можливим подальшим коментуванням.
- Організація групової роботи .
- Проведення нестандартних уроків, уроків-змагань, КВК.
- Підготовка учнями нестандартних запитань однокласникам .
- Стимулювання спілкування учнів з ровесниками та дорослими з метою підвищення рівня навчальних досягнень та ерудиції учнів.

Інформаційна компетентність.

- Залучення вчителем додаткової інформації в процесі викладання математики.
- Стимулювання учнів до використання додаткової інформації.
- Активна співпраця з кабінетом інформатики щодо використання навчальних програм з математики.
- Використання малюнків, таблиць, схем, як джерел інформації, та передбачення складання схем, таблиць, планів, опорних конспектів, як результату роботи учнів з інформацією.
- Випуск шкільних газет, створення інформаційних сторінок у класних куточках.

Компетентність самоосвіти і саморозвитку.

- Написання учнями повідомлень , рефератів , самостійних творчих робіт.
- Використання випереджальних завдань , що передбачають активну самостійну та самоосвітню діяльність учнів.
- Залучення учнів до творчих виставок .
- Залучення учнів до роботи в МАН.
- Консультування учнів з питань самоосвіти .
- Організація інтелектуальних конкурсів, ігор, предметних тижнів, які передбачають самостійне опанування учнями певних питань та їх самоосвітню діяльність.
- Використання інтенсивних завдань з предмету , які передбачають пояснення учнями певних питань.
- Використання навчальних програм з метою самоосвіти учнів.
- Залучення учнів до роботи консультантами , що підтримує їх самоосвітній тонус.

Компетентність продуктивної творчої діяльності.

- Забезпечення високого наукового рівня викладання математики .
- Створення проблемних ситуацій на основі сучасного життя .
- Розв'язування задач та прикладів різними способами , використання задач підвищеної складності.
- Складання та розв'язування учнями тестів , задач , кросвордів тощо.
- Залучення учнів до участі в конкурсах „ Кенгуру ” , „ Золотий ключик ” тощо.
- Залучення учнів до участі в олімпіадах.

Таблиця 1

Співвідношення оцінювання компетентностей та рівня навчальних досягнень

Рівні навчальних досягнень	Інформаційний підхід	Діяльнісний підхід
I. Початковий. Відповідь учня - елементарна, фрагментарна, характеризує початкові уявлення про предмет вивчення.	Одиниці інформації – понятійно-термінологічні знання та готові теоретичні узагальнення.	Домінантна діяльність розрізнення.
II. Середній. Учень відтворює основний навчальний матеріал, здатний розв'язувати завдання за зразком.	Класи - набір фактичного матеріалу, згрупованого навколо одиниць інформації.	Розрізнення та запам'ятовування. Репродуктивна діяльність.
III. Достатній. Учень знає, самостійно застосовує знання, володіє розумовими операціями, уміє робити висновки самостійно здійснює основні види навчальної діяльності.	Системи - сукупність класів інформації, об'єднаних тими чи іншими логічними зв'язками.	Розрізнення та запам'ятовування, розуміння, уміння та навички. Репродуктивно продуктивна діяльність (змішана).

<p>IV. Високий. Знання учня є системними, їх застосування — творчим, діяльність має дослідницький характер, сформована особиста позиція.</p>	<p>Трансформації та імплікації - нові системи, утворені шляхом творчого переосмислення, переформування вихідних систем з метою пристосування їх до вирішення тих чи інших навчальних завдань.</p>	<p>Розрізнення, запам'ятовування, розуміння, вміння та навички, перенесення. Продуктивна творча діяльність.</p>
--	---	---

Організація педагогічного процесу на засадах компетентнісно орієнтованого підходу до навчання неможлива без визначення провідних принципів оцінювання рівня сформованості компетентності учнів.

Серед найбільш суттєвих слід відокремити такі:

– **Значущість:** оцінюванню мають підлягати лише найбільш значущі передбачені результати навчання та діяльності учнів.

– **Адекватність:** цей принцип означає, що оцінка має бути адекватною цілям та результатам навчання, що знання та вміння учнів мають неформальний, практичний характер; діти готові їх застосувати в житті.

– **Об'єктивність:** її можна досягти зокрема добором дуже точних та конкретних критеріїв оцінки.

– **Інтегрованість:** оцінювання має бути інтегрованим у процес навчання, стати його невід'ємною складовою. Не є справедливим оцінювання того, чому учитель не навчив учнів. Дуже важливо, щоб оцінювання та оцінка мали виховний характер та сприяли оптимізації процесу навчання.

– **Відкритість:** оцінювання має бути відкритим, його критерії та стратегія повинні бути відомими учням заздалегідь. Відкритість також передбачає залучення до розробки критеріїв та способів оцінювання самих учнів, як і можливість оцінювання ними власної діяльності.

– **Зрозумілість:** форми оцінювання, цілі та процес оцінювання мають бути простими та зрозумілими учням, доступними та зручними у використанні. Оцінювання має стимулювати навчальну діяльність та соціальну активність учня, даючи можливість не тільки контролювати але й навчати.

Проблема оцінювання сформованості основних груп компетентностей належить до найменш розроблених та найбільш серйозних проблем, пов'язаних з упровадженням компетентнісного підходу до навчання на уроках математики, адже наша система навчання мала прецеденти тільки предметного оцінювання. В усякому разі її розв'язання має бути централізованим, а критерії оцінювання сформованості основних груп компетентностей - такими ж офіційними, як уже давно відомі «Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів».

ЛІТЕРАТУРА

1. Бібік Н.М., Єрмаков І.Г., Овчарук О.В. Компетентнісна освіта – від теорії до практики./ Н.М.Бібік – К.: Плетяда, 2005. – 120 с.
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Світовий досвід та українські перспективи / Під ред. Овчарук О.В. – К.: К.І.С., 2004. – 112 с.
3. Пометун О.І. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти // Рідна школа./ Пометун О.І. – 2005. – січень. – С.65-69.
4. Раков С.А. Формування математичних компетентностей випускника школи як місія математичної освіти // Математика в школі./ С.А. Раков – 2005. – №5. – С.2-8.
5. Рябченко В. Деякі концептуальні проблеми навчання і виховання студентів у сучасних вищих навчальних закладах України // Вища освіта України./ В. Рябченко – 2005. – №3. – С. 40-44.

АННОТАЦИЯ

**КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД К ОБУЧЕНИЮ УЧАЩИХСЯ
НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ**

В статье рассмотрена проблема формирования математической компетентности учащихся в процессе изучения предметов математического цикла, обоснованно ее функции, содержание, структуру.

Ключевые слова: математическая компетентность, учебно-познавательная деятельность, активизация, мотивация.

THE SUMMARY

**COMPETENCE APPROACH TO STUDENT LEARNING
THE LESSONS OF MATHEMATICS**

In the article the problem of formation of mathematical competence of students in the process of studying mathematics cycle, grounded its functions, contents, structure.

Key words: mathematical competence, educational and cognitive activity, activation, motivation.

УДК: 372.36:371.382

**ГРА ЯК КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ
КУЛЬТУРИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

ІВАНОВА В.В., КУЛЯ А.М.
Мукачівський державний університет

У статті проаналізовані різні підходи вітчизняних та зарубіжних науковців до проблеми гри; зроблений акцент на розгляді гри як культурного простору, через який здійснюється розвиток комунікативної культури дошкільника. Визначені основні завдання, які вирішуються педагогами та батьками в дитинстві. Окреслено принципи педагогічного проектування культурно-ігрового простору.

Ключові слова: гра, культурно-ігровий простір, індивідуальність, комунікативна культура.

Гуманістична модель освіти змінила в Україні погляд на дитинство і дитину, на процес її виховання, позначила пріоритетні цінності та права особистості на свободу, рівність, любов, повагу та ін. Гра в житті дитини має безмежний потенціал для освоєння власних прав, правил життя і свобод для власної реалізації. Гра в субкультурі дитинства має свою вікову територію і простір, в якій дорослому важливо визначити особливу позицію і надавати дитині допомогу в соціальній взаємодії з іншими. Вона займає пріоритетне місце, визначає життєдіяльність дитини, де вона вільно приймає самостійні рішення і несе за них відповідальність, але при цьому підкоряється правилам життя. Якщо орієнтуватися на теоретичні положення М.М.Бахтіна, що «Світ культури» - це «світ самої людини», то дитина в грі виступає не як пасивний об'єкт впливу дорослого, а як суб'єкт, що творить свій простір життя і зберігає себе в ньому.

Гра є простором, де в діяльності проявляються реальні та ігрові відносини, ціннісні орієнтири і норми комунікацій. Вона формує стійкий образ свого «Я» як особистості, що володіє тими чи іншими якостями, і соціокультурним досвідом комунікацій, поведінки та спілкування. Цінність гри полягає в тому, що вона формує міцний тип поведінки, в процесі чого дитина як би «приміряє» на себе той чи інший образ відносин, емоцій і способів взаємодії. Обговорення спільного задуму гри, правил і способів досягнення цілей, регулювання взаємин, укладення «договору» між дітьми і